

Heilagra Manna SOGUR

FORTÆLLINGER OG LEGENDER

OM

HELLIGE MÆND OG KVINDER.

EFTER GAMLE HAANDSRIFTER

UDGIVNE AF

Carl Rikard
R. UNGER.

I.

35545
5/10/94

UNIVERSITETSPROGRAM FOR FØRSTE SEMESTER 1877.

CHRISTIANIA.

TRYKT HOS B. M. BENTZEN.

1877.

HEILAGRA MANNA SÖGUR.

I.

Indhold.

I.

Agathu Saga Meyjar I	1—6.
« « « II.	7—13.
« « « III. Fragment	13—14.
Agnesar Saga Meyjar	15—22.
Alexis Saga	23—27.
Ambrosius Saga Byskups	28—51.
« Appendix, Fragment	52—54.
Antonius Saga	55—121.
Augustinus Saga	122—149.
« Appendix, Fragment	149—152.
Barbare Saga	153—157.
Benedictus Saga	158—179.
« Appendix, Fragmenter af Gregors Dialoger	179—255.
Blasius Saga	256—269.
« Appendix, Fragment	269—271.
Brandanus Saga, Fragment	272—275.
Ceciliu Saga Meyjar	276—297.
Crucis Legendæ, Origo Crucis	298—301.
« « Inventio Crucis, Fragment	301—308.
« « Flagellatio Crucis	308—311.
Dionysius Saga	312—322.

Dorotheu Saga	322—328.
Duggals Leizla	329—362.
Erasmus Saga	363—368.
Fides Spes Caritas	369—376.
Gregorius Saga	377—396.
Hallvarðs Saga	396—399.
Katerine Saga	400—421.
Laurentius Saga	422—432.
Lucie Saga	433—436.
Malcus Saga	437—446.
« « Appendix, Viðræða Líkams ok Sálar	446—473.
Margrétar Saga	474—481.
Maríu Saga Egipzku I.	482—495.
« « « II.	495—509.
« « Appendix, Fragment	510—512.
Marthe Saga ok Marie Magdalene	513—553.
Martinus Saga Byskups I.	554—574.
« « « II.	575—607.
« « « III.	607—642.
Mauritius Saga	643—656.
« « Appendix, Fragment	656—658.
Maurus Saga	659—675.
Michaels Saga	676—713.
« « Appendix, Pave Marcellinus.	714—716.

MARIU SAGA EGIPZKU.

I.

(*Cd. Holm. 2 fol., A; Cd. 235 fol., B; Begyndelsen af Sagaen mangler i den sidste.*)

Her hefr upp Mariu soghu egipzku.

Madr gamall var a landi þvi er Palestina heitir, þat er æ Serklände, hann var rettlatr ok kunningi vel bok, Zosimas het hann, ok hafdi sig miog halldit fra heiminum, hann hafdi munkr verit fra barnæsku sinni ok halldit alla æfi vel munka sid. Sva var hann frægr ordinn i atferd sinni, at margir munkar, þeir sem i nand voru, ok svo þott firr væri, þa foru at finna hann ok nema at honum, hversu þeir skylldu lifa. Hann var i sifellu ahyggiufullr um ord guds ok sva þat, er mælr Pall postoli, at allir menn skylldo hafa ok lifa vid nockut erfidi, annathvort at þiona gudi edr þiona heiminum. Hann var færdr barnungr til munklifiss ok var þar fimtigi vetra, svo sem hann sagdi sialfr. En sidan er þeir vetr voru lidnir, þa kom til hans su hugrenning, at hann treystiz gæzku sinni ok hugdi, at einge madr væri honum iafngodr, ok mællti sva i hugnum: «Ek þarf einskis manz kunnandi, ok ætla ek öngan svo godan munu vera, ath mer megi kenna, hversu ek mega lifa.» En þa er hann hafdi slika hugsan, sa hann mann einn vænan ok dyrligan standa hia ser, ok mællti sa wit hann: «Zosime, vel hefir þu med þinum hag farit. En eigi skalltu þat hyggia, at þat se fullwel, fleiri eru götur til guds, en þær sem þu hefir farit enn, ok ef þu vill meir freista þin i meinlætum, þa far þu fra frændum þinum ok vinum, svo sem gerdi Abraham höfutfadir, ok fylg mer til munklifiss þess, er stendr a Jordanar backa, þat er vigt Joni baptista.» Þa for Zosimas þegar þangat med honum.

2. En er þeir komu þar, þá mællti forunautr hans: «Her er nu sa stadr, er ek sagda þer fra, far þu nu i munklifit ok sia þau tidendi, sem þar eru. Sidan geck hann til klaustrahlids ok bardi þar æ. En sæ er gætti hlidsins spurdi, hvern þar væri. Hann svaradi: «Madr einn ukunnigr þer.» Sa for til abota ok sagdi honum. En aboti sialfr for til ok lauk upp dyrum fyrir honum, ok þegar sem aboti sa hann i munkabunadi, skildi hann gæzku med honum, ok fell aboti sialfr til fota honum ok bad fyrir ser, sem sidr þeira er til. En þa er hann reis upp, spurdi hann þann, er kominn var, hvadan hann væri edr fyrir hveria sök hann kom þar til þeira fætaekra svo gamall madr. Zosimas svaradi svo: «Eingi naudsyn er ath segia, hvadan ek em kominn, en því kom ek her, at ek vil bæta mik; ek hefi heyrt, ath her se godir sider ok miskunn mikil medr ydr, svat hvern madr sa, sem her vill vera, þa er hann her nær gudi en i ödrum stodum.» Þa svaradi aboti honum: «Brodir, sagdi hann, gud einn veit hvers mannz gæzsku, kenni hann þer ok oss sva ath lifa, sem wor er þurpt til; hyggi hvern ath sinum hagh, þvíat sa er næst gudi, er bezt giorir. En ef þu vill her vera med oss, þa vertu. Sa gud, er gaf sialfan sig ath leysa oss, hann hefir oss saman safnad.» Sidan fellu badir a kné til iardar ok baduz fyrir, ok sidan gengu þeir inn til annarra brædra.

3. Ok er hann hafdi verit um stund, sa hann, ath þeir voktu hveria nott ok bad(u) til guds, ok aldrege letu þeir munn sinn kyrran ath bidia ser miskunnar ok odrum. Alldri heyrdi hann þa onytt mæla, ok ecki hirdu þeir um þat, er veralldligt war, þat eitt villdu þeir sysla at deyda likama sinn fra þessa heims fystum. Mest höfdu þeir ord guds fyrir mat. Atu þeir braud en drucku vatn, til þess at þeir hefði megn til at þiona gudi. En af þeira verkum slikum þa þroadizt Zosimas ok mikit i kröptum. Þa kom su tid, er þeir voru vanir at fara ut i eydimerkr or munklifinu ok pina sik meir þar, en heima, þat var langafasta. Sa var þar sidr, ath klaustrid skyllði alldrege opit vera a .xii. manadum, nema gestir kæmi, en þar komu fair menn, ok fair menn vissu, hvar þessi stadr var, ok því visadi gud sinum erendreka ath leida Zosimam þangat.

4. Drottinsdag hvern at fostu igang þa komu þeir allir saman ok heyrdi messu ok toku corpus domini, ok mautuduz allir saman litt ok gengu sidan til bæna sinna. Sidan kystuz þeir allir, ok sidazt abota, ok badu hann bidia fyrir ser, at þeir mætti þat efla,

sem þeir willdi. Þá luku þeir upp ollum hurðum ok gengu ut a sinn veg hverr, ok sungu salm þenna: Dominus illuminatio mea. Eptir var einn eda tveir at gæta stadarins ok at geyma tíða, en eigi þurfti fiar at gæta, þvíat ecki var til. Hverr þeira hafði nockut til fæzlu, sumir litid braud, en sumir fikiur, eda þat allðin er dactil heitir, eda ertr, en sumir ecki nema klædi þat sem þeir hofdu yfir ser. En a þeim stundum sem þa hungradi, þa atu þeir grös eda rætr. Eingi þeira villdi koma til annars ok eigi vita hvat annar gerdi. En ef nockur þeira sa annan, þa geck hann þegar af þveru fra. Svo lifdu þeir alla fostu framan til palmadags; þa komu þeir allir samt ok hugdu at hverr med ser, hvat hann hafði aflat a þeiri enni helgu tíð. Eingi þeira spurdi annan at syslu, þvíat þat voru laug þeira, at gud einn skyllði vita med þeim sialfum þat, sem þeir gerdo vel, þvíat þeir villdu firraz manna lof. En Zosimas munkr, er þa var þar kominn, for ok einn saman, hann hafði ok litinn mat med ser. Hann vakti svo mikit, at hann svaf alldregi, nema þa er fell a hann svefn, ok fell hann þar nidr, sem hann var þa kominn. Nu for hann víða um merkr ok skoga at leita, ef hann mætti finna helga stadi edr einsetomenn.

51. Þa er Zosimas munkr hafði gengit .xx. daga um skoginn, nam hann stadar um middegi ok horfði i austr, fyrir því at hann gerdi svo a hverri tíð dagsins. En medan hann sa upp, þa for fyrir augu honum a hægrri hönd því líkaz sem skuggi manz væri. Þa hræddizt hann ok hugdi, at vera mundi braugd diöfuls, þat kollum vær ofreskiu. Þa signdi hann sik þrim sinnum ok bad gud miskunnar. Hann sa i sudr fra ser, sem madr einn gengi nökr ok kolsvartr at sia, þvíat sol hafði brendan allan líkama hans; honum syndizt har a manni þessum hvitt sem ull ok sva stutt, at eigi tok leingra en ofan a hals. En er hann sa þetta, þa undradizt hann ok vard þo feginn ok skundadi gongu sinni eptir mannum. Sa leitadi undan eigi at midr, en munkrinn eptir; ecki gaf hann gaum at því þa, þott hann væri gamall eda meginlaus, þo for hann sem hann matti mest, ok þegar er hann kom i nand, þa kalladi hann a hinn gratandi ok mælti: »Þu guds þræll, fyrir hvi flyr þu mik gamlan mann ok syndugan. Ek bíð þik i nafni guds, fyrir þess ast er þu þinir þik i þessum skogi, bíð min ok mæl vit mik.« Þa gat hann tekit nær þenna mann i dal nockurum. Þar hafði hun runnit utan um vatn nockut, ok

þegar er hann kom i dalinn, þá for sa or annan weg. Munkrinn nam þá stad ok matte eigi meira renna, ok gratandi taladi hann þá enn: »Bid þu min, guds þræll!« Sa svaradi: »Fadir Zosima, hvi sækir þu svo miok eptir mer, eda hvað villtu mer? Eigi ma ek vid þik mæla fyrir skaumm, þviat ek em nokt kona. En ef þu vill vit mik mæla, þá tak þu klædi þitt nockut ok kasta til min, at ek mega hafa a, medan wid hittumzt.« Þá undradizt hann, er hun vissi nafn hans ok hafði ecki sed hann fyrr. Þo fagnadi hann þvi ok þottizt vita, at henni fylgdi mikil miskunn guds. Þá tok hann eitt klædi af ser fornt, þviat ecki war nyiara til, ok kastadi til hennar, ok sa fra henne, medan hun tok þat ok let yfir sik ok mællti sidan wit munkinn: »Fadir Zosima, hvað er þer undir at sækia fund minn, svo syndug kona sem ek em?« Þá fell hann a kne ok bad hana blezandar. En þegar hann gerdi svo, þá fell hun a kne ok bad hann bleza sik. »Fadir, kvad hun, þat byriar þer at gera, en mer eigi, þviat ek em kona, en þu ert karllmadr ok prestr ok stadið margan dag fyrir alltari ok sungit messor.« Þá þotti honum undarligt enn, er hun vissi þat, ok sa hun hann alldri fyrr, ok eigi var henne sagt fra. Hann mællti vit hana: »Nu se ek, ath þu ert af gudligri miskunn, er þu hefir sagt bædi nafn mitt ok atferd mina.« »Guds miskunn fær eingum manne fyrir ofriki eda metnadi heims þessa, kvad hun, helldr med litillæti ok rettvísi ok ast, þá er madrinn ann gudi.« Þá let hun at mali hans ok blezadi honum ok mællti þetta: »Blezadr ser þu, gud drottinn wor, er leysir alla menn fra dióffi.« En hann svaradi svo: »Satt er þat.« Þá risu þau upp bædi ok stodu, ok sidan mællti hun wit munkinn:

61. »Fadir, kvad hun, hvi villdir þu mik finna synduga kona?«

Hann svaradi: »Eigi var þat fyrir minn vilia, helldr villdi gud, ath vit fyndimzt.« »Ef svo er, kvad hun, sem þu segir, ath gud villdi fund ockarn, þá segþu mer, hvað titt er i heiminum um konunga edr byskupa edr lærda menn.« »Systir, kvad hann, gud hefir gefit kristni sinni godan frid. En nu skalltu bidia fyrir ollu folki ok fyrir mer.« Þá hof hun upp hendr yfir hofut ser ok kalladi til guds leingi. Eigi heyrði Zosimas, hvað hun mællti, en þat sa hann, at hun hrærði munn sinn, ok þat sa hann, at hun for upp i loftit miok langt fra iörðunni. Vit þessa syn sa hann nidr til iardarinnar ok matti ecki mæla nema þetta: »Kirieeison,« ok hann sveittiz miok af hræzlu, er hann sa þetta um hennar

hag, þviat hann vissi eigi, nema þetta væri villa, ok la hann nu æ iordinni. Stundu sidar for hun ofan aptr ok tok i hond honum ok reisti hann upp ok mællti: »Fadir, kvad hun, eighi skalltu mistrua, kristin em ek ok syndug kona, sem ek sagda þer fyrr.« Ok gerdi hun krossmark i enni ser ok æ briosti ok mællti svo: 5
 »Gud allzvalldandi leysi oss fra dioffi, þeim er i moti oss berstz ok vakir avallt um vora opurft.« En þa er hann heyrdi mal hennar þetta, ok hann matti skilia, ath hun vissi hug hans ok ord, skilde hann, at gud var med henne, ok fell hann þa til fota henni gratandi ok mællti þetta: »Nu bid ek þik ok byd ek þer 10
 af guds hendi, attu leynir mik eigi, hvat um þinn hag er eda hversu leingi þu hefir her verit, at ek mega heyra, hversu dasamlig er guds miskunn ok segia odrum monnum fra slikum iarteinum; þviat visdomr sa allr er folginn er eda fe liggianda, þess nytr eingi madr. Eigi bid ek þik fyrir því þessa, ath ek vilia eda þu 15
 taka manna lof fyrir, helldr til þess ath adrir godir menn mætte likia eptir þinum godum hlutum ok dæmum. En þat veit ek, at af því kom ek a fund þinn, ath gud willdi, at menn wissi, hvat þu hefir her syst.« Ok er hun heyrdi þessi ord hans, þa lauk hun upp augu sin ok sa til himna ok mællti wit hann. »Oho 20
 brodir, kvad hun, mikit er mer fyrir, þviat skaumm þicki mer ath segia fra lifi minu, fyrir því attu matt flyia mik sem enn versta eitorm, ef þu heyrir atferd mina ok illzku. En ek geck alldregi til skripta, ok verd ek nu ath segia, þott mer se leitt. En þu bid gud, ath hann fyrirgefi mer syndirnar.« Hann hellt þa hönd- 25
 um upp til himna ok bad fyrir henne, en hun tok svo til mals:

7. Ek war uppfædd æ Egíptalande, ok war ek .xii. wetr med fodur minum ok modur. Þa girntumzt ek, sagdi hun, allz lifs ok likams losta ath fremia. En ek matta því eigi þar fram koma, fyrir því ath fedgin min woru rikir menn, ok þordi eingi 30
 mik þar ath finna til onytra luta. Þa hliop ek þadan æ brótt ok til borgar þeirrar, sem Alexandria heitir, ok lifda ek þar sva ofogru lifi sem kona mæ werst lifa bædi fyrir gudi ok monnum. Þat war þa mitt lif, ath ek war portkona, svo sem su er verst matti wera, .xviij. vetr edr nockuru meir. Aa þessa lund hattada ek 35
 mer, ok allt þat sem fegrst war klædakyns, þa keypti ek ok bar ek æ mik, til þess at fleiri menn skylldi til min lysta þa en adr, þviat ek var ærit frid synum. Mat ok dryck keypta ek þann sem beztr war, til þess at likami minn skylldi þa meiri glede standaz ok fleira illt lystaz en adr. Wakta ek nær bædi nætr ok 40

daga, ok geck ek til þess æ milli ath drecka vin eda fremia likams losta med hverium manne, er þat willdi giðra. En mer pottu þeir allz offair, ok tok ek ecki fe af mörgum, þviat ek villda locka þa fleiri ok fleiri til min. Ek gerdumz leikari, ok for
 5 ek med söngva, ok til þess eins þetta allt, ath menn lysti til min meir ok meir, ok var ek nott med degghi i illum verkum. Þa kom sumar eitt. En sæ var sidr æ lande þvi, ath menn foru æ skipum folment til Jorsalaborgar ath krossmessu: Ek sa þat einn dag, ath mart manna for til skipa, þa fann ek ath mæli einn
 10 mann, þann er fara skyllði, ok spurda ek, hwert þeir skylldu fara. En hann svaradi: »Til Jorsalaborgar til ens helga kross.« Ek sögdumz wilia fara med þeim. En hann spurdi, hvat ek hefda til skipleigu. Ek svarada honum sva: »Ecki, nema þer vilit veita mer farit; en ef þer vilit eigi þat, þa byd ek mik sialfa.« Nu
 15 bid ek þik þess, godi munkr Zosima, ath ek segia þer nu eigi leingra, fyrir þvi ath eyru þin munu saurgazt ok lof þitt allt.« Þa komz hann vit ok bad hana stadfastligha, »fyrir guds sakir, systir, kvat hann, seg þu mer leingra, þviat þat giorir margan mann godan, ef slikt heyrir.« En hun tok þa æ nyia leik ath segia
 20 honum: »Sa madr, kvad hun, er ek sagda þer adan fra ok ek villda farit hafa med til Jorsala, fann hvat konu ek var, ok for i brótt fra mer, ok hlo at mer miok, en ek geck sem skiotaz til strandar, ok sæ ek þar fiolda manna, er leku ok bidu forunauta sinna. Ek bad, at þeir skylldu lata mik fara med ser ok þa giðra
 25 vit mik slikt, sem þeir villdi. En¹ þeir þago þenna kost ok leiddu mik med ser. Sidan forum vær i haf, ok þa tok ek² sid minn enn sama: alldri war svo illt i hafi eda gott, at ek leta eigi sem ek var won fyrr, æ hveria lund sem ferligazt war. Ek hræddumz eigi a skipi sem adrar konur. Svo var mer tid illzka min, at
 30 ek lockada til min alla menn, er a þvi skipi woru, bædi goda ok illa. Ek var svo sem pyttr helvitis i ath falla ollum þeim, er vit mik attu, ok svo sem fella til musa. Þat undrudumzt ek, hvi vær suckum eigi nidr oll fyrir minar sakir ok illzsku, nema nu se ek, at svo er sem gud hefir mællt, ath hann will eigi dauda synd-
 35 ugs manz, helldr ath hann lifi ok bæti sik. En þa er vær komum til Jorsalaborgar, þa vorum vær þar adr nockura daga, en kross-messa kom. A þeim dögum lifda ek svo illa, sem þa er ek hafda ferligaz med mik farit, ok for ek um borgina alla innan ok locka(da) ek til min hvern mann, þann sem ek matta, ok spanda ek svo

saalur þeira til helvitis, sem fiskar vefiaz i neti. En þa er kross-
 messa kom, sottu menn fiolment til kirkiu fyrir guds sakir, ok hans
 dyrd villdu allir giðra. En ek skundada gongu minni i flokk þeira
 fyrir illzku minni ok otru, ath sem flestir mætti mik sia. Þa
 komum vær til kirkiudyra, ok gengu allir menn inn, nema ek ein
 matta eighi inn komazt. Þa þotti mer undarligt, ok geck ek i
 þraungina¹, ok hugda ek, ath menn skylldu hrinda mer inn med
 ser, ok stodadi mer þat ecki, þviat allt folk geck inn, en ek matta
 eigi inn komazt.

8². Ok er ek hafda svo leingi [i þesso feingizt³ at komaz
 inn i kirkiuna, at ek var [svo mod, ath ek matta eigi leingr
 þann veg lata, þa hvarf ek hia kirkiunni i eina hyrningh fyrir utan⁴,
 ok kom mer þa i hug, hvat vallda mundi, er ek matta eigi i kirkiu
 ganga sem allt kristid folk annat. Þottumzt ek þa skilia, hvat ek
 hafda syslat, ath af þvi hratt gud mer ut, at ek var verri hverium
 manni. Þa tok ek at grata af ollum hugh, ok barda ek a briost
 mer, ok þa sa ek þadan, sem ek stod, hvar skript ein var sett ok
 giðr eptir Mariu modur drottins vors. Þa kallada ek af ollum hug
 til skriptarinnar gratandi augum ok siuku hiarta, fyrir þvi at þa
 et fyrsta fann ek, [hvat ek⁵ hafda aflat. Ok mællta ek svo: «Ek
 bid þik, en helga mær Maria, er bart son guds hingat i veröld
 þessa; weit ek, ath ek em eigi werd ath sia til þin fyrir þeiri
 miklu illzku, sem ek hefi giðrt, en bid ek þik, guds modir, ath
 þu hialpir mer, fyrir þvi ath ek weit, ath gud giordizt fyrir þvi
 madr her i heimi, ath hann willdi, at syndugir menn idradizt mis-
 fella⁶ sinna ok bætti yfir wit hann. Nu hit þridia sinn kalla ek
 til þin, en dyra drottningh himens ok iardar, attu lofir mer inn
 ath ganga i⁷ þær dyr, sem ok matta eigi adan inn komazt, til ens
 helga kross ath luta honum sem adrir menn. En ef þu vill mer
 þetta leyfa, þa heit ek þvi, at ek skal [alldregi þetta drygia slikt
 sem fyrr. Ok þegar sem ek kem til krossins, þa skal ek⁸ af lata
 heimum ok ollum hlutum þeim, sem honum fylgia, ok vil ek
 fara i þann stad, sem ek mega refsa mer sialf okynni min ok
 illzku þa er ek hræddumzt eigi gud. Enn bid ek þik et fiorda
 sinn, en helga Maria, fyrir þina dyrd ok hialp, er þu veitir öllu
 folki kristnu, attu gangir i vördzlu fyrir mik vit drottin worn.»
 Ok sidan freistada ek ok geck til kirkiudyranna med ödrum

¹ þrongdina B.

² Fra Mariu drottningu *Overskr. A.*

³ [vid

fengiz B. ⁴ [mod, þa for hon(!) i eina hyrning fyrir utan kirkiuna B.

⁵ [tilf. B.

⁶ misgerda B.

⁷ mgl. B.

⁸ [mgl. B.

monnum, ok geck ek þar¹ inn, ok var mer þa eeki ut hrundit, helldr var mer þa inn hrundit i kirkiuna. Þa vard ek svo fegin, at ek þottumzt varla vita vitz mins, ath ek skyllda þar inn komin, sem syndir minar höfdu mer adr wt hrundit, ok hræddumz ek þa fast-
 5 liga gud. En þegar er ek kom firir krossinn, þa fell ek a kne. Þa kom ilmr svo godr i nasir mer, sem ek kenda alldreghi iafn-
 godan fyrri, ok sa ek þar þa dyrd guds. En sidan er ek geck þadan ok apr til skriptarinnar, þa fell ek a kne ok mællta ek sva:
 «Þu en helga Maria, yfirdrottning allra drottninga, hefir mer
 10 miskunnat, ok fyrir þina mildi komumz ek i helga kirkiu at sia dyrd guds. Nu vil ek fyrir þat lofa son alzvalldanda guds, er heyrir allra syndugra manna idran. Ok nu bid ek þik, at þu visir mer a þa gautu, er ek mætta sættaz vit skapara minn ok þik, en sæla mær Maria, ok alla guds helga menn.» En þegar sem ek
 15 hafda þetta mællt, þa heyrda ek rödd eina svo mæla vid mik: «Far þu yfir Jordan, þa hittir þu goda ro sælo þinni.» Þa mællta ek vit skriptina: «Þu drottning min, afræktzu² mik eigi, helldr gætt þu min avallt, hvargi³ sem ek fer.» Sidan geck ek or kirkiu-
 gardinum, ok þa kom madr i moti mer ok gaf mer þria penninga
 20 silfrs. En ek keypta þar med þria braudleifa, ok spurda ek manninn, hvar leid la til Jordanar, ok hann visadi mer þangat. Sidan geck ek gratandi or borginni. Þat var at dogurdarmali, en ek kom at solarsetri til Jordanar til munklifis þess, sem þu ert i. En þegar er ek kom, geck ek til ærennar, ok þo⁴ ek andlit mitt ok fætr.
 25 Sidan geck ek i kirkiu ok tok ek corpus domini, ok þar var ek um nottina, ok at ek halfan hleif af braudi því, sem ek keypta i Jorsalaborg, ok drack ek þar wit vatn or Jordan.

9. Annan dag eptir þa geck ek a braut ein saman, ok for ek ut yfir æana, ok bad ek ena dyrsta⁵ drottningu Mario, at hun skylldi
 30 visa mer æa þaa götu, sem ek mætta lifna af þeim dauda, sem syndir minar deyddu mik. Þa kom ek i skog mikinn þyckvan ok háfan. Sidan hefi ek flyd⁶ ok firzt menn, sem ek matta mest, ok hefi ek her bedit miskunnar drottins mins. Þa spurdi Zosimas:
 «Hversu leingi hefir þu her verit.» Hun svaradi: «Sidan ek for
 35 or Jorsalaborg, þa hefi ek her verit fiorutigi⁷ wetra ok .vii. vetr.» Hann spurdi: «Hvat hefir þu haft þer til matar sidan.» «Ek hafda, kvad hun, eigi meira hingat en tvo⁸ hleifa brauds ok þann halfan, er ek leifda⁹ i munklifinu. En þat braud hardnadi sva

1 þegar B. 2 fyrirlittu B. 3 hvar B. 4 þvo B. 5 dyrstu B.
 6 flyit B. 7 .xl. B. 8 tva B. 9 saal. B; leyfda A.

fyrir mer sem steinn, ok lifda ek vit þat nockura vetr.» Zosimas mællti: «Var þer mikit fyrir því ath lifa odruviss¹, en þu vart adr von.» Þa svaradi hun: «Ef ek minnumzt æ pisl þæ alla, sem ek hefi þolat, ok lif þat et illa, sem ek lifda adr, þa uggi ek, at ek fysumzt aptr til weralldarinnar, ok skula ek þa enn æ nyia⁵ leik beriazt her i heiminum.» Hann svaradi: «Systir, kvad hann, leyn mik eighi, hverr hagr þinn hefir verit.» Þa tekr hun enn svo til mæls [a nyia leik².

103. Sautian⁴ vetr var ek svo i þessum skogi, ath mik lysti margs ok mer kom i hug bædi matr ok klædi ok dryckr ok oll su¹⁰ skemtan, er ek hafda [sidan ek kunna at monnum at hyggia⁵. En þegar er ek let mer i hug koma, hvers ek hafda bedit ena helgu Mariu, ok hversu hon hafdi miskunnad mer, þa gret ek ok idrodumzt, ok bad ek hana fastliga, ath hun skyllði eigi gleyma mer, helldr skyllði hun gæta min ok snua fra mer þeim illa huga¹⁵ ok minning illra verka minna. En medan ek bad þeirar bænar, þa kom lios mikit yfir mik; ok þa er stund ein var lidin, þa var mer allra mest heimrinn i hugh, ok svidda ek oll, sem elldr leki⁶ a mer. En er ek sa, hversu mitt mal horfði wodvænliga, þa fell ek til iardarinnar, ok kallada ek æ ena sælu Mariu, ok la ek þa²⁰ a bænum allan þann dagh ok nott, medan liosit var hia mer, fyrir⁷ því at þar fylgdi guds miskunn ok Marie modur drottins mins ok reisti mik upp af þeim illa huga. I þeiri freistni var ek alla .xvii. vetr. En sidan þeir voru lidnir, þa var en helga Maria næst mer ath ollum hialpum, bædi er ek svaf ok vakta. Þa spurdi²⁵ Zosimas: «Hvort þurftir þu sidan mat eda klædi?» Hon svaradi: «Þann halfan þridia braudleif, er ek hafda fra Jordan, þess neytta ek .xvii. vetr, en sidan hefi ek lifat vit graus ok rætr her til. En klædi, þau sem ek hafda hingat, ero farin ok fuin, ok sidan kostadi mik miok frost ok kuldi a vetrum, en hiti æ sumrum. En eptir³⁰ þann tima þa kom guds miskunn til min ok [hefir tekitt bædi lif mitt ok salu⁸ fra ollum haska; ok nu hvert sinn er ek minnumzt æ lif mitt et illa, þat sem ek hafda i heiminum, þa glediumzt ek ok [fagna. Vilnumzt ek nu ok⁹ treystumzt af gæzku drottins wors. Fædzla min ok klædi þat eru ord guds, svo sem hann mællti³⁵ sialfr, ath madr mæ eigi lifa wit braud eitt, helldr vid þau ord¹⁰ sem koma or munnni guds, ok svo mæla bækr, at sa madr, sem

1 ðdruviss *B.* 2 [*mgl. B.* 3 Fra Marie egipzco *Overskr. A.* 4 Siötian *B.*
5 [fyrr *B.* 6 legi *B.* 7 *mgl. B.* 8 [gætti bædi lifts mins ok
salar *B.* 9 [*mgl. B.* 10 *saal. B;* ok *A.*

ferr or klædum illzkunnar, þá ferr hann i stein ok hefir þat fyrir klædi, þat er sialfum Kristi ath samteinghiast.

11. Ða er Zosimas heyrði [þau hennar mal¹, ath hon tok dæmi or enum diupsettuztum² bokum, spurdi hann hana: »Kantu
5 salma edr hefir þu lesit bækr?« Hon svaradi: »[Trui þu³ mer, godr madr, at sidan ek for fra Jordan, hefir ek eigi mann sed fyrr en þik ok ecki kykvendi; a bok nam ek alldregi, ok eigi heyrda ek fra bokmali sagt. En gud heilagr lifandi⁴ æ ok æ kennir hverium manne wisdom. Nu hefi ek, kvad hun, sagt
10 þer allt [þat sem yfir mik hefir geingit⁵, ok þvi bid ek þik, ath þu halldir bænum fyrir mer vid gud, medan þu lifir.« Þa fell hann a kne gratandi ok mællti: »Blezadr ser þu gud, er giorir iarteinir miklar ok dasamligar ok svo margar, ath eingin⁶ fær talit⁷.« Sidan tok hun i hönd honum ok reisti hann upp ok
15 mællti: »Brodir, kvad hun, þess vil ek bidia, attu segir engum manne fra mer, medan ek lifi, enda fardu nu i guds fridi. Annat vor i þenna tima skulum vit finnaz, ok þess bid ek þik, attu farir eigi fra stad ydrum þa, sva sem sidr ydvar ok lög ero til.« En er hann heyrði þetta, at hun vissi allt um rad⁸ þeira, undradi
20 hann þat, ok [hafði henne þo einginn fræ sagt, þa⁹ lofadi hann gud bædi med munnri ok hiarta. Þa mællti hun enn vit hann: »Vertu¹⁰ heima i munklifi, þa er fasta kemr, þviat gud vill eigi, ath þu farir [ut med brædrum, sem venia er til⁹, fyrr en a skirdegi, þa fardu til Jordanar, ok haf med þer holld ok blod drottins
25 wors, ok bid min þeim megin ærinnar, sem þu kemr at henne. Ek vil þa taka corpus domini, þviat ek [hafda þat eigi, sidan ek tok þar¹¹ i munklifinu. En þvi einka ek skirdag til þess, at drottinn vor gaf a þeim degi postolum sinum holld sitt ok blod. En er þu kemr heim, þa mæl þu vit abota ydvarn Johannem,
30 ath hann gæti vel munka sinna allra ok refsri þeim misfarir¹² sinar, þviat þeir þurfa þess. Bid þu fyrir mer,« kvad hun. Ok sidan hvarf hun fra honum i skoginn, þar sem hann var þyckvaztr. Hann fell þa til bænar ok kysti þar æ iordina, sem fætr hennar hofdu stadit, ok lofadi gud. Sidan reis hann upp ok for heim [ok
35 var heima þau misseri, ok geck hun honum all dri or hug nott ne dag 9.

1 [þat B. 2 diupuztum B. 3 [Tru B. 4 tilf. B. 5 [um minn hag B.
6 engi B. 7 talt B. 8 sid B. 9 [mgl. B.
10 Verdu B. 11 [hefi þat eigi haft, sidan ek var B. 12 misgerdir B.

121. Þá kom sa timi annat wor, sem brædr voru vanir ath fara [ut i skoga, ok enn fyrsta drottins(dag) i langafosto gengu þeir ut af klaustrinu syngiandi eptir vana sinum². En Zosimas var siukr ok matti eigi fara med þeim. Þá mintizt hann a, hvad su kona hafdi mællt, er hann fann a skoginum, at hann mundi eigi 5 mega fara med þeim, þott hann villdi. En litlu sidar batnadi honum sottarinnar. En þá er skirdagr kom, tok hann kalek einn litinn ok let þar i corpus domini, hann tok ok alldin þat sem dactil heitir, þat vex æa palmtriam, ok fikiur ok ertr steyptar, for sidan til arennar ut, settiz þar nidr [ok beid þar konu þeirar er 10 hann hafdi fundit i skoginum³. En er hun kom eigi, þá [sa hann opt i skoginn ok vænti hennar, ok⁴ þotti honum langt ok hugsadi med ser, ath annattveggja mundi vera, at hun hefdi komit þar ok horfit aprt sidan, eda syndir hans mundi vallda, er hon kom eigi. Svo þotti honum þetta illa, ath hann komzt vit 15 ok leit upp til himens ok mællti: »Drottinn minn, leyfdu mer nu at sia þessa konu, er ek fysumz.« Ok tok nu til at kvida, at hun mundi eigi komaz yfir æana, þvíat hvorki var [bru a æanni⁵ ne skip. Ok nu medan hann [kunni þesso svo illa⁶, þá kom su hin helga kona annan veg at anni. En þá [er hann sa hana komna, 20 rann hann þegar ok vard⁷ svo feginn, sem madr matti fegnaztr verda, ok lofadi gud af ollum hug ok hugsadi, hversu hon mundi yfir ana komazt. En hun geck til arinnar ok gerdi krossmark fyrir ser ok geck yfir [watnit til hans⁸ sem a þurru landi. Ok þá er hann sa [ena undarligu gongu hennar⁹, fell hann æa kne i moti 25 henni. En hun kalladi a hann ok mællti: »Zosima, hættu, brodir, kvad hun, ok gior eigi svo, þu ert prestr ok hefir likama drottins wors med þer.«

13. Þá kom hun til hans ok mællti þetta: »Bleza mik fadir!« Hann hræddiz ok svaradi svo: »Blezadr¹⁰ ser þu gud, nu hefi ek 30 fundit þat, sem ek for at leita, [beta manm mer¹¹.« Hun mællti þá: »Zosima, syng þu pater noster ok credo in deum, fyrr en þu gefir mer corpus domini.« Þá gaf hun honum fridarkoss ok tok sidan corpus domini ok hellt höndum til himna ok mællti: »Drottinn minn, kvad hun, nu skalltu ambatt þina lata fara i fridi, því- 35 at ek hefi sed nu grædara minn. En nu far þu, Zosima brodir, heill ok vel, ok hygg at því, sem ek hefi sagt þer, kom þu annat

1 Fra Zosima munk *Overskr. A.* 2 [i eydimörk *B.* 3 [Mariu(!) *B.* 4 [*mgl. B.* 5 [þar bru yfir *B.* 6 [hugsadi þetta *B.* 7 [vard hann *B.* 8 [æana *B.* 9 [þat *B.* 10 Dyrkadr *B.* 11 [*mgl. B.* 40

wor at iafnleingd i þann stad, sem wit hittumzt fyrra sinn. [Ek særi þik i guds nafni, attu kom þa ok finn mik a (þa) lund sem gud will¹. En hann bad, at hun skyldi eta nockut af alldine þvi, er hann hafdi fært henne. Hun tok þriu korn af ertrum ok æt ok mællti sidan: »Ærinn mat höfum vær i guds miskunn, ef vær megum giora vilia hans.« Þa bad hun Zosimas² þess sem fyrr: »Minztu min, fadir, i bænum þinum.« Hann svaradi: »Þat skal ek gera, sem þu bydr mer. En þu skallt þat gera, sem margir þurfa, ath bidia fyrir ollum [lærdum monnum ok konungum ok ollu kristno folki ok fyrir mer syndugum³.« Eptir þessi ord þeira blezadi hon æna Jordan med krossmarki ok geck sidan yfir æna þurrum fotum. En Zosimas for heim ok þotti [svo illa, at hann vissi eigi, hvat hann skyldi til taka, er⁴ hann hafdi eigi spurt hana at nafne.

14. Ok er hann hafdi heima verit .xii. manadi, þa for hann ut i skog eptir sid þeira ok for a þann veg, sem þau hofdu fundiz it fyrsta sinn; ok er hann kom i skoginn, þa hugdi hann ath, ef hann mætti [nockut til hennar⁵ finna. En þa er hann sa ecki til hennar, þotti honum illt, ok mællti ok gret: »Drottinn minn allzvalldandi, syn þu mer leynda dyrd þinnar miskunnar, er þu hefir folgit i þessum skogi; ek bid þik nu ennar somu bænar, drottinn minn, attu synir mer nu þinn eingil likamligan, þann sem heimrinn er eigi verdr ath sia ne med ath fara.« En medan hann var æ bæn, þa kom hann i dal þann, sem þau höfdu fundizt i fystu, ok sa hann hana þar liggia andada, ok voru lagdar hendr hennar ok fætr ok sva höfut, eptir þvi sem sidr er til at gera vit andada menn, hun horfdi i austr. Hann skundadi gongu sinni til likama hennar ok fell æ kne ok kysti a fætr hennar, ok þordi eigi ath ganga nær [en sva¹. Þa tok hann ok söng liksaung ok salutidir fyrir henne ok hugsadi, at hann villdi giarna fela likam hennar, ef hann þyrði; en hann ugdi, at henni mundi mislika, ef hann gerdi þat. En medan hann hugsadi þetta, þa sa hann bokstafi ath höfdi henni gerva, ok mællto sva, at sæ enn godi munkr Zosimas skyldi taka Mario ok grafa i þeim stad ok bidia fyrir henne, en hun andadiz a þeim manadi er Aprilis heitir. Þa fagnadi hann fastliga, er hann vissi nafn hennar, ok vid þat vard hann ok varr, ath æ þeim sama degi hafdi hun andaz, sem hann gaf henne corpus domini, ok æ þeiri somu stundu, sem þau hofdu skilit, ok

1 [*mgl. B.*2 Zosimam *B.*3 [*mgl. B.*4 [mikit at *B.*5 [hana *B.*

þo i dal þeim enum sama, sem hann hitti hana bædi kvika ok andada. Þat hafði hann gengit .xx. daga, sem hun hafði þa farit æ einni stundu dagsins, ok skildiz þa vit veroldina ok for til guds. Hann var nu æhyggiufullr um þat, hversu hann [mundi þat fa giort, sem bokstafirnir budu honum ¹, þviat hann hafði ecki graftol. En þa er hann kviddi þesso, þa sæ hann tre eitt litit liggia hia ser. Hann tok þat ok grof med ok matti þo ecki at gera bædi sakir hardleik(s) iardarinnar ok svo þess er hann mæddiz, ok settizt nidr, [þviat hann hafði eigi afl til fyrir elli ok föstu ². Þa sa hann leon [einn mikinn kominn til sin ³, ok geck þar til sem likit læ ok nysti ath sporum þeirar ennar helgu konu ok kysti hvervetna æ iordina, þar sem fætr hennar hofdu stadit. En Zosimas tok at hrædaz, er hann sa dyrit, ok mintiz æ þat, er hun ⁴ hafði sagt honum, at hun sa alldregi dyr ne kykvendi, sidan hun kom i þann skog, þar til sem þau funduzt. Tok hann nu ok signdi sik med marki ens helga kross ok trudi þvi, at þetta dyr mundi honum ecki mein gera sakir þeirar godu konu, sem þar var þa ondut. En dyrit bendi honum, at þat villdi hafa frid vit hann. Þa mællti hann vid dyrid: «Þessi en helga kona baud mer at grafa sig i iörd, en ek ma þvi nu eigi orka fyrir elli minni, enda hefi ek ecki þat til sem ek þyrfta ⁵. Nu byd ek þer i guds nafni, attu farir til med mer ok giorir henne grof med afi þvi, sem gud hefir þer led.» Hun var i þvi klædi, sem hann gaf henne ath fyrsta fundi þeira. Leoninn ⁶ dvaldi ecki ok grof henne gröf [bædi mundangs breida ok diupa ok svo a leingd ⁷. Sidan for Zosimas enn helgi munkr ok lagdi hana nidr i þessa gröf. Eptir þat lauk hann liksöng, en dyrit fylldi graufina af molldu. Sidan geck dyrit aptr til skogar ok sva hogliga sem saudr. En Zosimas for heim ok lofadi gud. Ok er hann kom heim, þa leyndi hann eigi adra munka brædr sina, hvat hann hafði sed eda fundit [i dyrd guds ⁷. Ok er þeir heyrdu þetta, þa lofodu þeir gud ok voru fegnir af iarteinum þeim, er gud gerdi fyrir syndugum monnum, ok gerdu med miklum fagnadi minning artidar hennar. En Jon, er þa var aboti, fann þat, sem hun hafði sagt Zosime, ath munkar hans voru margir, þeir er vanrefsadir voro, ok sonnoduz ord hennar i þvi. En Zosimas lifdi göfugligu lifi ok vard .c. vetra gamall lofandi ok dyrkandi gud, þann er giorir miskunn sina vid menn þa alla, er

1 [skyldi hana grafa B. 2 [mgl. B. 3 [eitt mikit B. 4 Maria B.
5 þarf B. 6 Leonit B. 7 [mgl. B.

hans vilia drygia, honum se·lof ok dyrd ok vegr einum gudi i
þrenningu um allar alldir. Amen.

II.

(*Cd. 657^c qv; Fragm. 655^{ab} qv.*)

5 A Serklandi, i þeim stað er heitir Palestina, var maðr einn
gamall, sa er Zozimas hett, hann var rettlatr maðr ok kunni vel
boke sina ok hafði verit munkur alla stund fra barnnæsku sinni;
hann hafði bundizs mest¹ vid heiminn allra þeira manna, er þa
voru i verolldu. Munka lif² hafði hann halldit bezst allra manna
10 i hæsku³ sinni. Hann (var) sva goð(r) maðr i attferð sinni ok
tru, at allir þeir munkar er i nanð honum voru, ok sva þo at firr
væri, þa foru at finna hann ok namu⁴ at honum, hverssu þeir
skylldu sit lif bezst lifa. Hann var æ ahygiufulllr um guðs orð.
Hann gerdi iamnan nockut til viðrvistar ser; ok sva mællir Pall
15 postoli, at allir menn skylldu lifa vid eitthvertt erbiði, annaðtvegia
at þiona guði eða vinna i heiminum⁵. Hann var barnungr⁶ færðr
til muklifis ok var þar fimtigi vettra, sva sem hann sagði sialfr.
Enn síþan er þeir vettr voru liðnir, þa treystizs hann gæzsku⁷
sinni ok hugdi, at eingi maðr væri iamgodr sem hann [var, ok
20 hugdi i hug ser: «Ek þarf eingis mannz þurfandi at vera», ok eingi
ættladi hann sva godan klerke vera, at honum kynni⁸ kenna, ok
eingi klerkr sva goðr, at «ek þurfa at spyria þa visdoms» eða hverssu
hann s(k)yllði sitt (lif) lifa. Enn meðan hann hugði slikt, þa sa
hann mann einn standa hia ser vegliga(n) ok dyrligan, ok mællti:
25 «Zozimas, kvað sa maðr, vel hefir þu þinum hag hagat ok attferð
skipað; enn ei skaltu þat hygja, at þat se fulltt vel, meðan þu
lifir, fleiri eru gætur til guðs helldr enn þær, er þu hefir nu farit.
Ef þu vill meir fremia þin meinlæti, þa farðu frá frændum þinum,
feðr ok modur ok vinum þinum ǫllum, sva sem Habraham for
30 patriarki, ok fylg mer til munklifis þess, er stendr æ Jordanar

1 saal. Fr.; miog Cd.

2 log Fr.

3 esco Fr.

4 nema Fr.

5 goþ verk tilf. Fr.

6 barn ungt Fr.

7 gefu Fr.

8 [þottizs

vera i hug sinom, oc enge etlaþe hann sva goþan munc vera at honom
kunni Fr.; her ender første Blad af Fragm.

bakka, þat er viktt Joni baptista. Þa for hann þegar i stað með honum þangat.

2. Enn þa er þeir komu þagat, þa mællti sa enn ungi maðr við Z.: «Her er nu sa staðr, er ek sagða þer fra, far nu i muklifð, ok se þar tíðinnði er þar eru.» Þa gekc hann til klaustragarzsinnis þeira ok bardi *aa*. Enn sa er gæti hliðsins, þa spurdi hann, hverr þar væri. Þa svaradi Z.: «Munkr einn, sagði hann, ukuðr þer.» Þa gekc hann til abota ok sagði honum. Enn aboti sialfr gekc til ok lett upp hurð fyrir Zozimas. Enn þegar¹ er hann sagði: munkr er her kominn nyliga, þa þotizs hann sia gæzsku hans mikla harðrla; þa fell hann abotinn² þegar til fota honum ok bað fyrir ser, sem siðr þeira var til. Enn þa er hann reis upp, þa spurdi hann hinn, er kominn var, hvaðan hann væri, eða hvi hann væri þar kominn, sva gamall maðr sem hann var, til þeira vesældar, er þar voru fyrir. Enn Z. svarar honum: «Eingi nauðsyn er *aa*, at ek segia þat, hvaðan ek em at kominn, því em ek her kominn, at ek vil bæta mig. Ek hefi heyrtt, at her se goðr sidr ok miskunn mikil med ydr, at hverr maðr, sa er her vill vera, þa er hann nær guði helldr enn i oðrum stodum.» Þa svarar aboti honum: «Brodir, sagði hann, guð einn veitt hverss mannz gæzsku, kenði hann þer ok oss sva at lifa, sem vor þurftt er mest. Einnginn maðr ma annan bæta, hygi hverr at sinum hag ok geré gott, sa er guði næstr, er bezst gerer. Enn ef þu vill her vera med oss, þa verttu. Sa guð, er gaf sialfan sig at leysa oss, hann hefir samnað öllum oss saman.» Þa fellu þeir badir til iardar *aa* kne ok badu fyrir ser. Enn siþan gengu þeir inn til bræðra.

3. Enn þa er hann hafði þar verit um hrid, þa sa hann, at þeir voctu hveria nott ok unu þeir ævalltt nokut til guðs, ok þeir letu alldri mun sinn kyran vera at biðia ser goðs ok odrum, ok alldri heyrdi hann þa onytt mæla, ok ræktu ek(c)i vætta um veralldar vist, hvarki um ar ne um oaran. Ok eingi þeira vissi anna(r)s nafn, þat eitt villdu þeir sysla at deygia fra heimsins vist. Enn þeir hofðu guðs orð ser mest fyrir matt, enn þeir atu brauð enn drukku vatnn, til þess at þeir hefði megin til at þiona guði. Enn i þeira verkum slikum bættizst Zozimas storliga. Þa kom su tíð, er þeir voru vanir at fara ut i eyðimorke or munklifi sinu at pina sig meir enn heima, þa var langafasta. Enn sa var sidr þeira, at klaustr þeira væri alldri opin a [tolf manudum 3, nema

gestir kæmi. Enn þar kvomu fair menn ok fair vissu, hvar sa stadr var, því visadi guð sinum eyrendreka at leiða Z. þagat.

4. Sa var siðr þeira, at sunnudag at fostu inngangi þa kvomu þeir allir saman ok heyrdu messu ok tokeu huls(!), ok mottuduzstt
 5 allir saman litið ok gengu síþan til bænar sinnar. Enn síþan er þeir hófðu lokit bæn sinni, þa fell hverr æa kne fyrir annan ok kystuzst allir, enn síþan allir þeir abota, ok baðu hann, at hann skyllði biðia fyrir þeim, at þeir mæti því efla, er þeir villdu. Þa luku þeir upp hurdum ǫllum ok ganga ut, hverr þeira sins vegar,
 10 ok saung hverr þenna salm Dominus illuminacio mea. Enn eptir var einn eða tveir at gæta staðarins oc veita tidir, enn eingi¹ var at gæta fiar, þvíat ekki var til. Enn hverr þeira hafði ser rockut til mattar, sumir hófðu brauð litit, sumir fikur, sumir þat alldin er daktil heitir, sumir erttr steyptrar, sumir ecki nema likam sinn
 15 einn ok klæði þat, er hann hafði yfir ser. Enn þeim stundum er þa hungradi mest, þa ætu þeir gros ok rætttr. Enngi þeira villdi koma til annas ok eingi vita til annas, hvat annar giorði, enn ef annar þeira sa annan, þa geke hann af þveru fra. Sva lifdu þeir alla fostuna til palmadags, þa komu þeir allir samann. Ok hug(d)i
 20 hverr at við sig, hvatt hann hefði syst æa þeiri einni(!) helgu tið, eingi spurdi annan at sinni syslu², þvíat þat voru laug þeira, at guð einn skyllði þat vita³ með þeim sialfum, þvíat þat spillir fyrir hverium. Enn Zozimas munkr for ok sem þeir einn sama(n), hann hafði litinn matt med ser, hann vakti sva miog, at hann svaf
 25 all dri, nema daudasvefn felli æa hann. Hann for við a um skogin at leita, ef hann mæti finna nockura helga staði eða erimitavist.

5. Enn er hann hafði gengit tuttugu daga um skogin, þa var þat einn dag at midium ðegi, þa nam hann stadar ok sa i austr, því at hann gerdi sva iamnan, a h(v)erri tið ðagsins dvaldi hann
 30 gongu sini oc var þa æa bænum ok sa upp til himna. Enn medan hann sa upp, þa for fyrir augu honum ok syndizs honum æa hægri honð ser því likazst, sem skuggi mannz væri. Þa hræðizst hann ok hugði, at þat væri braugð diofulsins, þat kollu vær ofreski. Þa tok hann upp hendi sinni ok gerdi krossmarke fyrir ser þrim
 35 sinnum ok bað guð miskunnar. Hann sa i sudret fra ser, sem madr einn gengi naukvidr allr ok kolsvartrtr asionum, því at sol hafði brenðan þann enn væsla likam. Honum syndizst har æa hófði þeim manni hvitt sem ull ok stutt, sva at eigi tock leingra enn æa halsinn. Enn er hann sa þetta, þa þotti honum kynligtt, ok varð

1 eingis Cd. 2 syslar Cd. 3 viti Cd.

fegenn ok skyndi þangað gongu sinni eptir manningum. Enn sa enn vesli maðr, er þar var, skynði undan gongu sinni, er hann sa manninn eptir ser fara. Munkrenn rann eptir, sem hann matti mest, ok lett þat ekki skiptta, þott hann væri gamall oc meginlauss, ok matti hann meira fara enn hinn undan. Enn þegar er hann kom i nanð þeim manni, þa kalladi hann æ þann, er fyrir rann, gratandi ok mællti: «Þu guðs þræll, hvi flær þu mig gamlan ok syndugan! Ek særi þig i guðs nafni, at fyrir þess sakar er þu pinir þig her i þessum skogi, þa bittu min ok mæl vid mig.» Þa gatt hann farit þann mann i däl nockurum; þar rann vattnn um utan. Enn þegar er hann kom i þann dal, þa fer hinn undan annan veg or dalnum. Þa nam munkrenn stadar ok matti eigi meira renna, sva var hann þa moðr, ok kalladi æ hinn, er undan rann, gratandi ok bað, at hann skyllði svara honum. Þa svaraði sa maðr honum er fyrir var: «Fadir Z., hvi fer þu sva miog eptir mer, eða hvatt villttu mer? ek ma eigi við þig mæla fyrir skaum minni, ek em kona ok em ek naukvit. Ef þu vill vid mig mæla, þa tac þu klæði þitt nockut ok kasta til min, at ek mega i fara, medan er vid tolmuzst vid.» Þa þotti Z. kynliggt, hvi hon vissi nafn hans, enda hafði hon all dri seð hann fyrr. Hann fagnadi því miog ok þotizs vita giolla, at eigi matti sva vera, nema guðs miskunn mikil fylgði henni. Þa tock hann fornrt klæði eitt, þvit ekei atti hann nyara, ok sa fra henni við ok kastaði til hennar. En hon tock þat klæði ok hellött fyrir sig, þar sem henni var mestt skoum(!) at seð væri. Þa mællti hon vid munkinn: «Fadir Z., hvat er þer undir því at sækia fund minn sva syndugar kono sem ek em?» Þa fell hann æ knebeð ok bað, at hon skyllði blezsa hann; hon fell æ knebeð til hans ok bað hann blezsunar. Nu bað hvart þeira annað blezsunar. Enn sipan tock hon til orða ok mællti: »Fadir, þer byriar þat at geraa(!), enn mer eigi, þvíat ek er kona, enn þu ertt kallmaðr ok prestr at vigslu, ok hefir þu margan dag stadiit fyrir allteri ok sungit messu.» Þa þotti Z. allra kynligazst, er hon skyllði þat vitta, er hon sa hann all dri fyr ok all dri var henni sagtt fra. Þa mællti Z. vid hana: «Nu se ek, enn goða modir, attu ert full af guðs miskunn, er þu hefir bædi sagtt nafn mitt ok atferð mina; þvíat guds miskun feck ongum manni fyr riki sinu² at raða ok eigi fyr metnaði heimsins, helldr feck hann honum fyr litilæti ok rettlæti ast, þa er hann ann guði; því byð ek þer fyrir guðs sakir attu blezsa mig fyrri.» Þa lett hon

at mali hans ok blezsadi hann ok mællti þetta: »Blezsaðr ser þu, guð drottin vorr, er leystir allar salur godar fra dioffi.« Þa sagði Z. amen. Þa risu þau upp bæði. Þa mællti hon við munkinn:

6. »Fadir, sagdi hon, hvi villdir þu finna sva synduga konu
5 sem ek er?« Hann svarar þa: »Eigi var þat, sagdi hann, af minum vilia eða volldum, því at ek vissa ekki til þin. Guð villdi, at vid fyndimst.« Þa svarar hon: »Ef sva er, sem þu segir, at guð villdi sva, þa seg þu mer, hvat titt er i heiminum um hag konunga eða byskupa ok lærðra manna.« Enn hann svaraði henni:
- 10 »Modir, sagdi hann, guð hefir gefit fullan frið ollu folki sinu. Enn nu skalltu biðia fyrir ollu folki guðs ok mer.« Þa hof hon upp hendur sinar yfir hofuð ser ok retti þær til himna upp ok sa austr ok kalladi til guðs leingi. Enn hann munkrinn heyrði ekki til, hvatt hon mællti, nema hann sa þat, at hon hrærði munn sinn,
15 ok sva sa hann, at hon for i lopptt upp miog hatt fra iordunni. Enn i þeiri syn, er þa sa hann um hennar hag, þa hræðizst hann sva miog, at hann sveitizs af ok fell til iardar nidr ok matti ecki mæla, nema hann saung Kirieleison. Þvi var hann sva hræðr, at hann hugdi, at þat væri villa. Enn er hon for ofan apttr, þa toke
20 hon i honð Z. ok reisti hann upp ok mællti: »Fadir, sagði hon, mistrua(!) þu mig eigi, kristinn maðr em ek ok þo syndug kona, sem ek hefi fyr sakett þer.« Síþan gerdi hon kross bæði æ enni ser ok æ briosti ok mællti þetta: »Guð alzsvalldandi leysir oss fra inum illa dioffi, þeim er i gegn oss berzst æ ok æ um vora
25 ópurftt.« Enn þa er hann heyrði mal hennar þetta, at hon vissi iamvel hug hans sem orð hans, þa vissi hann, at guð var med henni, ok fell þa til fota henni ok mællti þetta gratandi: »Nu bið ek þig ok byð ek þer af guðs hendi Mariu sonar, at þu leynir mig eigi, hvat um þinn hag er, eða hverssu leingi þu hefir her
30 verit, ok ek mega heyra, hverssu undarlig guðs miskunn er. Ok seg mer til þess, at ek segia odrum monnum fra slikum iarteinum, fyrir því at viss domr allr sa er folginn er eða fe leynanda, þess nytr eingi maðr; ennda bið ek þig ei fyrir því, at þu eða ek skula taka manna lof i gegn, helldr bið ek til þess, at ek vil, at aðrir
35 menn liki eptir þinum goðgerningum, ok því kom ek æ fund þinn, at guð villdi, at menn vissi, hvat þu hefir her syzst.« Enn er hon heyrði þau orð hans, þa hof hon upp augu sin ok sa til himna ok mællti vid hann: »Ho, ho, brodir, sagdi hon, mikit er mer fyrir því, ok skom þicki mer þat at segia þer fra minu lifi, fyrir
40 því at þu munntt flyia mig sem hoggorm ein(!) vesta, ef þu veizst

mina attfer(d) ok illsku. Alldri hefi ek enn til skripta gengit, ok verð ek nu at segia þer minar syndir, þott mer se leitt, enn þu bið guð, at hann fyrirgefi mer þessar syndir.« Enn þa retti hann hendr sínar til himins upp ok bað til guðs fyrir henni. Síðan tock hon at segia sína attferð ok mællti a þa lund: 5

7. Ek var fædd a Egíptalandi, ok var ek med feðr minum ok moður .xij. vettr; þa girntumzst ek ills lifs ok at drygia likams losta. Enn ek matta því eigi orka, því at fadir minn ok modir voru menn rikir ok aagætir, sva at eingi þordi mig at finna til onytra hluta. Þa hliopumzst ek a brautt þadan, ok for ek til 10 borgar þeirar, er Alexandria heitir, ok lifda ek þar sva ofaugru lifi, sem kona mati vestu lifa bæði fyrir guði ok monnum. Þat var mitt lif, at ek var porttkona, su er vest matti vera, .xvij. vettr ok nockuru leingr eða mæ(i)r. A þessa lund hagaða ek, at þat klæðakyns, er fegurs(t) var, þa keypta ek ok bar ek a mig, til 15 þess at flæ(i)ri skyllði til min lysta enn aðr. Allra kvenna var ek fegrzst ok vænzst. Þann matt keypta ek mer iafnan, er bezstr var, til þess at minn likam skyllði þa fleira illzs fysa ok gleði enn aðr. Vaktta ek þa miog sva nættr ok daga, ok gekk ek þess i milli at drecka mungatt eða drygia likams losta með hverium 20 manni, er þat villdi gera, ok þotti mer þeir allz til fair, ok tock ek eeki fe af morgum, þvíat ek villda, at þa lysti til min fleiri enn færi. Ek gerdumzst leikari, ek sau(n)g, ek tumbada, til þess eins var mer þetta alltt, at ek villda þa locka til min fleiri enn færi ok meir alla þa er ek villda hafa. Ek laug, ek stal, ek var 25 æ ok æ i illum verkum dag ok nott. Þa kom sumar. Enn sa var siðr i því landi, at menn foro fiolmentt a skipum til Jorsalaborgar aæt krucis messu. Þat var einn dag, er ek sa at martt manna for til skipa, þa gekk ek at hitta mann einn, þann er fara skyllði a þeim skipum til Josalaborgar, ok spurða ek hann, hvert þeir 30 villdu fara. Enn hann svarar: »Til Jorsalaborgar, sagði hann, til ins helga kross.« »Ek villda þangat fara með yðr,« sagða ek. Hann spurdi mig, hvat ek hefda til skipleigu. Ek svaraða honum: »Ecki, sagða ek, nema er vilit veita mer bæði matt ok far. Enn ef er vilit eigi þat, þa byð ek mig sialfa.« Nu bið ek, godi brodir 35 Z., at ek hetta nu at segia leingra, fyrir því at eyru þin munu saurgazst ok lof þitt alltt. Þa klaukk Z. sem kona ok bað fastliga fyrir guðs sakir ok mællti sva: »Goða systir, hvata þvísali mali, seg helldr fram, fyrir því at þat bætir margan mann, er sliktt heyrir.« Þa tock hon til a nyia leike ok sagði: »Sa maðr 40

er ek sagda þer fra, at ek villða fara med til Josala, þa fann hann bratt, hvatt konu ek var, ok geck æ brautt fra mer ok hæði at mer ok hlo miog. Enn ek geck sem ek matta skiotazs til strandar, ok sa ek fiolda manna þar, ok leku ok biðu lagsmanna sinna.

5 Enn ek bað þa, at þeir skylldu mig lata fara med ser, ok bað ek þa gera vid mig alltt þat er þeir villdu. Enn þeir þagu þann kost ok leiðu mig æ skip med ser. Enn síþan foro vær i haf. Enn þa tock ek sið minn inn sama. Alldri var sva illtt i hafi ne

10 sva gott, at ek letta eigi, sem ek var fyr vön, æ hveria lunð sem ferligazst var. Ek hræðumzs eigi æ skipi sem aðrar konur, sva var tið illska min, ok ek eggjaða alla menn til min, ef æ því skipi voro, bæði illa ok goða. Sva ma segia, at ek færa með oðru borði apttr enn oðru fram æ skipinu, ok saurgaða ek þar naliga hvernn mann, er æ var skipinu. Ek var sva sem helvitis pyttr

15 þeim ollum, er i attfalli voru, er mig hofðu, sva sem fella til musa. Þat þotti mer undarligtt, hvi vær druknuðum eigi oll fyrir minni illsku. Enn nu se ek, at sva er sem guð hefir mæltt, at hann vill eigi syndugs mannz dauða, helldr vill hann, at hann lifi ok bæti yfir. Nu foru vær síþan til þess, er vær komum til Josa-

20 laborgar, þar voru vær nockura daga, aðr krossmeissa(!) kom. Enn æ þeim dogum lifða ek sva illa, sem þa er ek hafða vest lifað, ok for ek um borgina alla innan naliga fyrir hvernn mann, ok teygðag allar salur þeira manna til helvitis, er ek gatt til min lockað, sva sem fiskar vefiazst i neti. Enn þa er kom .+. messu-

25 dagr, þa foru menn fiolmentt til kirkiu fyrir guðs sakar ok hans lof fram at flytia ok halæitliga hans tign at gera. Þa skynda ek gongu minni i þeira floke fyrir illsku minni ok otru at lata sem flesta menn sia mig. Þa komu vær til kirkiudura, ok gengu þa allir menn i kirkiuna inn adrir, enn ek matta eigi inn komazs.

30 Þa þotti mer kynligtt, hvi sætti. Þa gekk ek i þrau(n)g manna, ok hugða ek, at menn skylldu hrinda mer inn með ser, enn mer tiði þat ecki. Þa geck alltt folkk inn, enn ek matta eigi inn komazs.

8. Enn er ek hafða leingi við þat brotizst at þraungvazs

35 inn, þa var ek sva moð, at ek matta eigi sva leingr lata, ok hvarf ek þa með kirkiunni annan veg hia vegginum fyrir utan i ra eina, ok kom mer þa i hug, hvatt vallda mundi því, er ek matta eigi i kirkiuna ganga sem alltt kristit folk annat, ok þotumzs ek þa finna, hvatt ek hafða syzst, ok mundi guð mig fyrir þat utt recka,

at ek var verri enn eingin maðr annara. Þá tock ek at grata af ollum hug ok bardag æa briost mer, ok andvarpada ok idrudumzst ek synða minna. Enn er ek sa or ra þeiri, er ek stoð i, hvar skriptt ein var sett gerr eptir Mariu modur drottins vors, þa kallaða ek af ollum hug æa hana gratanði ok siuku hiarta, fyrir því at þa et fysta sa ek, hvat ek hafda syzst, ok mæltu ek sva: «Þu inn helga mær Maria, er bartt sun guðs higat i verolld þessa, ek veitt, at (ek) em overð at sia þig fyrir þeiri enni margfolldu illsku, er ek hefir gertt. Enn nu bið ek þig, hin helga guðs moðir, at þu hialpir mer, fyrir því at ek veitt, at guð villði því maðr vera her i heimi, at hann villdi, at syndugir menn iþradizst ok bætti yfir syndir sinar vid hann. Nu kalla ek it þriðia sinn til þinn, inn ðyrliga drotning himins ok iardar¹, ok bið ek þig, at þu lofir mer at ganga inn i þær dyr, er ek matta eigi aðan inn komazst til hins helga kross at lúta honum sem adrir menn. Enn ef þu villtt¹⁵ mer þetta lofa, þa heitt ek þer því, at ek skal allðri sliktt drygia, sem ek hefi fyr gertt, ok þegar er ek kem til hins helga² kross, þa skal ek fyrirlata allan heiminn ok alla þa hluti, er i honum eru, ok vil ek fara i þann stað, er ek mega refsa mer sialf okynni min ok illsku mina, þa er ek hræðumzst eigi guð. Nu bið ek þig²⁰ it fiórða sinn fyrir dyrð þina ok miskunnsemi, at þu helpir ollum kristnum monnum, at þu gangir i vordslu fyrir mig við son þinn drottin vornn.» Enn síþan er ek hafda sva mælt, þa freistaða ek ok geck til kirkiuduranna með oðrum monnum, ok matta ek þa inn ganga, ok var mer þa ecki utt hrundit, helldr var mer þa²⁵ hrund(it) i kirkiuna. Þa varð ek sva fegin, at ek þottumzs varla vita viðtts minns, at ek skyllða þa inn komazs, sem syndir minar hrundu mer aðr utt, ok hræðumzst ek þa guð fastliga. Enn þegar³ ek kom fyrir kross inn helga, þa fell ek oppt æa kne fyrir honum. Enn þa kom ilmr sva goðr i nasar mer, sem ek kenda allðri iam³⁰ goðan fyr, ok sa ek þar dyrð guðs. Enn síþan geck ek utt aptr þangat til skriptarinnar, sem ek hafða aðr verit, ok fell ek enn æa knebet ok mæltu ek æa þa lund: «Þu hin helga mær Maria, yfir drotning allra drottinga, þu hefir mer miskunnat, ok fyrir þinar sakir kom ek i hina heilaugu kirkiu at sia dyrð guðs. Nu vil ek³⁵ fyrir þat lofa son þinn almattkan guð, þann er heyrir allra syndugra manna idrun. Nu bið ek, at þu visir mer æa þa gotu at ganga ok synir mer, hvatt ek skal þess gera, er ek mætta sættazst við skapara minn ok við þig, hin helgazsta mær, ok vid

1 iordar Cd.

2 hilga Cd.

3 þigar Cd.

alla hans dyrlinga.» Enn þegar er ek hafda þat mælltt, þa heyrda ek rauð eina mælanði við mig. A þessa lund mælltti su roð: «Far þu utt yfir Jordán, þar hittir þu goða ro salu þinni.» Þa mællta ek við skriptina gratanði: «Þu drotning min haleitazsta, afrækzstu 5 eigi við mig, hellör gættu min æ ok æ, hvargi sem ek er.» Enn síþan geke ek utt or kirkiugardinum. Enn þa kom maðr einn i motti mer ok gaf mer þria peningga silfurs. Enn ek geck ok keypta með þeim þria hleifa brauðs. En þa spurða ek manninn, er ek keyptta brauðit at, hvertt leiðin væri til Jordánar. Enn 10 hann visaði mer, enn ek geck síþan þagat ogloð ok gratanða(!). Þat var at dagverdarmali er ek geck or Jorsalaborg, enn ek kom fram at solarfalli til Jordanar til mun(k)lifis þess, er þu ert i. Enn þegar er ek kom þar, þa geck ek i kirkiu, ok toke ek þar hus(l), ok var ek þar um nottina, ok att ek þar halfan hleif af því 15 brauði, er ek keypta i Josalaborg, ok drack við vatn or Jordán.

9. Enn annan dag eptir for ek a brautt or munklifinu ok yfir ana Jordán, ok bað ek iafnan enu dyrstu Mariu, at hon skylldi visa mer a þa goto, at ek mætta lifna af dauda þeim, er syndir minar deydu mig. Enn þa kom ek i skog mikinn ok hafan. 20 Enn síþan er (ek) kom þar, þa hefi ek flæit ok firzst menn, sem ek matta mest her til, ok hefi ek her beðit miskunnar vors drottinns. Þa svaraði Z. henni ok mællti: «Hverssu marga vettr hefir þu her verit, liufa min.» Þa svaradi hon: «Síþan er ek for or hinni helgu borg Jerusalem, sagði hon, þa hefi ek her verit .xl. 25 ok .vii. vettr.» Enn þa spurði Z.: «Hvatt hefir þu haptt þer til mattar síþan, sagði hann?» Þa sagði hon: «Ek hafda eigi matt meira higat enn tvo hleifa ok þann halfan, er ek leifða i munklifinu. Enn þat brauð hardnadi fyrir mer ok varð sva hartt naliga sem steinn, enn ek lifða við þat nockura vettr.» Þa svaradi Z.: «Varð 30 þer mikit fyrir því at lifa annan veg, enn þu vart fyr von?» Þa svaradi hon: «Ef ek minnumzst a pisl þa alla, er (ek) hefi þolat her, ok æ lif þat et illa, er ek hafða aðr, þa uggi ek, at ek fysumzst til veralldarinnar ok skula beriazst þa enn i gegn heiminum.» Z. svaraði ok mællti a þa leið: «Liufa min, sagdi hann, leyn mig 35 eigi, hvat um þinn hag hefir verit.» Þa svaraði hon ok mællti: «Tru mer, Z. aboti, at seytian vettr var ek her sva i þessum skogi, at mig lysti til ok mer kom æ ok æ i hug matttr sa, er ek hafda haptt i verolldinne, bæði kiott ok allr enn bezst(i) matttr, er i heiminum var, ok mungatt ok klædi ok skemtun su ǫll, er ek 40 hafða, síþan er ek kunna at monnum at hyggia. Enn þa þegar er

ek lett mer i hug koma, hverss ek hafda bedit enu¹ helgu Mariu, ok hverssu hon hafdi mer miskunnað, þa grett ek, þa iðrudumzst ek ok andvarpaðag, ok bad ek alhugliga, at hon skyllði eigi gleyma mer, hellör skyllði hon gæta min ok snua fra mer þeim enum illa ahuga ok minning illra verka minna. Enn medan ek bað þeirar bænar, þa kom lios mikit yfir mig. Enn þa er stund ein var i millum, þa var mer heimrinn allra mest i hug, sva at ek sviða sem elldr lægi a mer allri. Enn þegar er ek hugða at, hverssu mitt mal stoð vodvænliga, þa fell ek til iardar ok kallada a Mariu, ok la ek þar a bænum minum allan þann dag ok þa nott, ok var þat lios hia mer álla þa stund, ok því liosi fylgdi miskunn drottinn minns ok Mariu modur hans, ræ(i)stu þau mig up af þeim illa hug. Enn i þeiri freistni var ek alla .xvij. vettr. Enn nu sípan er þeir .xvij. vettr voru farnir, þa var Maria modir guðs mer næst at ollum hialpum i hverium stad, bædi er ek svaf ok er ek vacktta.»¹⁵ Þa svaradi Z. ok mællti a þa lund: «Þurptir þu sípan matt eða klæði?» Þa svaradi hon: «Þann halfa þriðia leif er ek hafda fra Jordan, sagdi hon, þess neytta ek a þeim .xvij. vettrum, enn sípan [lifða ek² við gras ok rætt her til. Enn klædi þau, er ek hafda hegat fra Jordán, þa eru nu farin ok fuin³. Nu⁴ hefir sva mig kostat bædi frost ok kuldi um vettrum, enn um sumrum⁵ hiti. Enn sípan eptir þa tíð, þa kom guðs miskunn til min ok hefir teckit bædi lif mitt ok salu fra ollum haska. Enn nu hvertt sinn er ek minnumzst⁶ æ allt lif mitt it illa, er ek hafda i heiminum, þa gle(d)iumzst ek ok fagna, ok vilnumzst ek [miskunnar af drottins vors gæzsku⁷. Mattr minn ok mungatt [ok klæðnaðr þat⁸ eru guðs orð, sva sem guð mælir sialfr, at maðr ma eigi við brauð eitt lifa, hann verð(r) ok at lifa vid [ord þau, er koma⁹ af munn guðs. Sva mæla [bækr, at sa maðr er hann fer or illskuklædnadi¹⁰, hann fer i stein ok hefir hann ser¹¹ fyrir klædi.

II. Enn er Z. heyrði þessi mal hennar, er hon sagdi dæmi-sogur af [hinni diupsettuzstu bók¹², þa spurdi hann þa inu godu konu: «Kannttu salma þina, sagdi hann, eða hefir þu lesit bækr?» Þa svaradi hon: «Tru mer nu, guðs maðr, at sípan er ek for fra Jordán, þa sa ek eingvan¹³ mann fyr enn þig ok ecki kvikvenði.

1 einu Cd. 2 [1. Cd. 3 fyrir Cd. 4 Her *begynder andet Blad af Fragm. 655³³*. 5 sumar Fr. 6 minnomic Fr. 7 [oc gleþiomic ec af drottins vars gezlo Fr. 8 [eþa vin oc cleþi Fr. 9 [orþ hvert er fram ferr Fr. 10 [bœkr, at hverr sa maþr, er her ferr or kleþnaþe illzscó sinnar Fr. 11 þat tilf. Fr. 12 [eno diupasta bocmale Fr. 13 engi Fr.

Enn a bock nam ek alldri¹; ok alldri¹ heyrda ek fra bockmali sagt, enn gud lifandi [æ ok æ² hann kennir hverium manni visdom. Nu brodir [heyr þu mig³, nu hefi ek sagtt þer alltt, þat er [um minn hag hefir verit⁴. Nu bið ek þig, at þu haldir bænum
 5 fyrir mer [til guðs⁵, medan þu lifir. Þa fell munkrenn a knebet ok mællti gratandi⁶: «Blezsadr ser þu guð, er gerir iarteinir miklar ok dyrligar ok undarligar ok sva margar, at [einginn madr fær taltt⁷.» En er hann hafði sva mællt, þa tok hon i hond honum ok reisti hann upp oc mællti: «Brodir, sagdi hon, þess vil
 10 ek bidia þig, at þu segir ǫngum manni fra mer, medan lif mitt er. Ennda⁸ far þu nu i guðs friði. Enn annat vorr i þenna tíð⁹ þa skulu vid her finnazs. Enn ek vil þess bidia, at þu farer eigi fra staðnum annat vor, sva sem siðr yðvar er til ok'log yðr.» Enn þa er hann heyrði, at hon vissi alltt um þeira hag, þotti honum
 15 kynligtt sem fyr, hvi hon skyldi þat vita, er einngi hafði maðr sagtt henni fra, ok lofadi hann þa guð. Enn hon mællti þa vid hann: «Verttu kyr þa heima i muklifinu, er fasta kemr, fyrir því at guð vill [eigi, at þu farir með þeim ǫdrum brædrum, sem log yðr eru til. Enn er skirdagr kemr, þa far þu til Jordanar ok haf
 20 med þer hollð ok bloð drottinns vors¹⁰, þvíat ek hefi eigi síþan teckið corpus domini, er ek [var i þessu munklifi¹¹. Enn því einka ek þann dag til þess, at drottinn vor gaf a þeim degi postolum sinum hollð sitt ok bloð. Enn nu er þu kemr heim, þa mæl þu vid abota ydvarnn, at hann gæti vel munka sinna allra
 25 ok refsí þeim [misfarar þeira¹², þvíat þeir þurfa¹³; bið nu fyrir mer,» segir hon. Enn eptir þessar rædur hvarf hon æ brutt fra honum ok þangat i sko(g)inn sem þyckazstr var. Enn síþan fell Z. til iardar niðr ok kysti þar æ iordina, sem hon hafði staðit, ok lofaði guð. Enn síðan reis hann upp ok for þa þeim æ inum sama apttni ok
 30 þakcaði [guði alla þa .xii. manuðr, er hann hafði fundit þessa konu ok heyrtt hennar lif¹⁴, ok gengr hon honum alldri or hug nott ok dag¹⁵.

1 aldrege *Fr.* 2 [ei oc ei *Fr.* 3 [hefir þu heyrð oc *Fr.* 4 [yfir minn hag hefir gengit *Fr.* 5 [víp guþ *Fr.* 6 þa er up hann *tílf. Cd; ikke Fr.* 7 [enge maþr fer talþar *Fr.* 8 En *Fr.* 9 tíma *Fr.*
 35 10 [at þu farir eigi með ǫþrom bræþrom fyrr en á scirdege; þa far þu til Jordanar scirdag, oc haf með þer holdð oc bloþ vars drottins Jesus Cristz, oc biþ min þeim inegin arinnar, sem þu kemr at Jordanar(!). Ec vil þa taka holdð oc bloþ vars drottins *Fr.* 11 [tok i mvnclifi, er ec for i æypemorkina *Fr.* 12 [osiþseme sina *Fr.* 13 þurfo þess at þeim se refst *Fr.* 14 [allt meinlete guþe monouþum. 15 *Her ender Forsiden af 2det Blad Fr.*

12. Þadan fra lidu nu stundir til þess, er kom iafnleingð þesse, er þeir voru vanir munkarnir at fara ut i skoga þa inn fysta sunnuðag i langafostu annað vor. Þa gengu þeir utt, sva sem þeir hófdu fyr gertt, or klaustri sinu syngiandi. Enn þa var Z. siukr ok matti eigi fara með þeim, þa mintizs hann æa, hvatt su kona hafdi sagtt, er hann hitti i skoginum, hon sagdi, at hann mundi eigi fara, þo at hann villdi. Enn síþan matti hann litla stund illa ok tock honum at battna. Enn þa er skirdagr kom, þa var hann heill vordin, þa tock hann kaleck einn litinn ok lett þar i hollð ok bloð vors drottinns. Síþan tock hann alldin, þat er dacktil heitir, ok þat annat, er fikcior heita, ok erttr steyptr ok for síþan til arinnar utt ok kom þar at kvelldi, ok settizs þar niðr hia æanni ok toke þar hvilld ok badzst fyrir til guðs, ok beið hennar þar. Enn hon kom eigi. Hann sa iafnann i skoginn ok vænnti hennar, ok þotti honum [æfar langtt at bida. Hann hugði þa i hug ser ok ættladi annað hvartt mundu vera, at hon mundi hafa þar komit til stefnunnar fyr enn hann, ok hefði hon horfið i brautt, eða [hitt ella, at hon mundi eigi komazs til mottsins fyrir sakar synda hans. Honum þotti þat sva illt, [er hon kom eigi, at hann kloke sem kona ok sa upp til himna ok mælltti þetta: «Drottinn minn, sagði hann, leyf þu mer nu at sia þa konu, er (ek) fysumzst ok ek leita.» Þa tock hann at kvida, hverssu hon skylldi komazst yfir æana, ef hon kæmi til hans su inn helga kona, fyrir því at þar var hvarki yfir ana bru [ok ekki skipp. Nu þotti honum sva illtt, at hann grett ok vænadi ser sem kona, er hon kom eigi. Enn medan hann kunni allra vest, þa kom su hinn helga kona annan veg at anni. Enn er hann sa, at hon kom, þa [hliop hann upp ok varð sva feginn, sem maðr ma fegnazstr verda, ok lofadi guð ok hugdi at, hvar hon mundi komazs yfir ana Jordān. Enn hon geck til arinnar ok gerdi hins helga kross markē fyrir ser, ok geck hon síþan æa vatnnit yfir æana Jordān til hans [sva sem æa iordunne. Enn er hann sa þa inu undarligu gongu hennar, þa fell hann a kne [i moti henne. Enn er hon sa þat, þa kallar hon a hann ok mællti: «Z. brodir, sagdi hon,

1 saal. Fr.; hvis Bagside begynder med dette Ord; steystar Cd. 2 þatan(!) tilf. Fr. 3 [afar langt, oc hugpi við sic þaf, at annat tveggia vere, at hon hefpe komit þar i þann staþ Fr. 4 [synþir hans ylle, at hon kom eige Fr. 5 [at hann koms við mioc Fr. 6 ec fysoms Fr. 7 qveme Fr. 8 [ne Fr. 9 veinape Fr. 10 [reis hann upp oc varþ harþla fegenn Fr. 11 [mgl. Fr. 12 [fyrir hana Fr.

hættu ok gerr ei sva, þu ertt prestur ok þu hefir [guðs likama með þer¹.«

13. Þa kom hon til hans ok mælltti þetta við hann: »Blezsadu mig, fadir,« sagði hon. Enn Z. hræðizst ok mælltti [a þa 5 lund:² »Dyrkadr ser þu guð, nu hefi ek hitt þat, er ek for at leita, betra mann mer.« Þa mællti hon við Z.: »Brodir, sagdi hon, syngðu pater noster ok credo in deum, fyr enn þu gefir mer corpus domini.« [Hann gerdi sva sem hon bað, ok bædi þau³. Sþan [gaf hon honum fridarkoss ok tock sþan við⁴ corpus domi- 10 ni. Enn eptir þat helltt hon upp honðum sinum til himins ok mællti: »Drottinn minn, nu skalltu ambatt⁵ þina i friði lata fara, því at ek hefir nu seð grædara min. Enn nu fardu, brodir Z., heill ok vel, ok hyg at [nu vannliga, hvat ek mæli⁶ við þig. Kom þu nu at annarri iamnleingð, þa er .xii. manudr⁷ eru heðan liðnir, 15 i þann stað er vid hittumzst fyrra sinni. Ek særi þig i guðs nafni⁸, at þu [kom þa ok finn⁹ mig a þa lund, sem guð vill [at vid finnimz¹⁰.« Enn er hon hafði þetta mælltt, þa bað Z. hana, at hon skyllði etta¹¹ nockut af alldine því, er hann hafði at færa henni. Enn hon tock þriu kornn af ertrum ok att þau ok hetti 20 sþan ok mælltti: »Ærinn¹² matt hofum vær i guðs miskunn, ef vær mætím gera hans vilia.« Enn þa bað hon Z. þess, er hon hafði fyr bebit: »Minzstu min, fadir, kvað hon, i bænum þinum.« En hann svaradi: »Ek skal þat gera, er þu biðr mig, enn þu skallt þat gera, er margir þurfa¹³, þu skallt biðia fyrir ollum 25 lærdum monnum ok konungum ok [ollum kristnum monnum ok fyrir mer¹⁴.« Enn er þau hofdo þetta vid mællztt, þa blezsadi hon ana Jordan med [hinu helga krosstakni¹⁵ ok geke yfir sþan þurum fotum. Enn Z. for heim til stadar sins, ok þotti honum sva illa, er hann vissi eigi, hvat hann skyllði til tacka, er hann 30 hafði eigi spurtt þa ina godo kono, hvat hon hett.

14. Enn er hann hafði verit heima .xii. manaði¹⁶, þa for hann utt i skog¹⁷, sem siðr þeira var til munkanna. Hann for þann veg, sem þau funduzs it fysta ar. Enn sþan er hann kom i þann skog, er hann hafði hana hitta, þa hugdi hann, at hann

1 [tekit hold oc bloþ Crist Fr. 2 [þetta Fr. 3 [mgl. Fr.

4 [kysti hon hann. En þa toc hon Fr. 5 ambott Fr. 6 [því vannliga, er ec hefi melt Fr. 7 mon. Fr. 8 saal. Fr.; nafði Cd.

9 [komir þa oc finnir Fr. 10 [mgl. Fr. 11 gta Fr. 12 örinn Fr.

13 þurfu Fr. 14 [ollo cristno folke oc fyr mer syngom Fr.

15 [ens helga cross marke Fr. 16 manofr Fr. 17 eyþemork Fr., som ender her.

40

skyllði þar nockuð til hennar finna. Enn er hann sa ecki likligtt til hennar, þa þotti honum illtt, ok grett hann ok kunni einkar illa ok mælltti þetta: »Drottinn minn alzvalldannði guð, syn mer leynda dyrð þína¹ ok miskunn þína, er þu hefir her folgit i þvísalandi ok i þessum skogi. Ok enn bið ek þig innar somu bænar, drottinn minn, attu synir mer þinn eingil likamligan, þann er eigi er h(e)imrinn verdr at hafa.« Enn meðan hann var a bænum þeim, þa kom hann i dal þann, er þau funduzst fysta sinni i, ok sa hann hana ligia andaða, ok skein af likam hennar sva mikið lios sem af sol. Enn hon la sva, sem menn adrir hefði lagt 10
hendr hennar ok fætr ok hofut, ok horfði hon i austr. Enn þa skyndi hann gongu sinni til likams hennar ok fell æ kne att fottum henne ok kysti fætr hennar, ok þordi eigi at koma nær likam hennar enn sva. Enn síþan saung hann liesaung ok salutidir fyrir henne ok hugði i hug ser, at hann villdi giarna fela 15
likam hennar, ef hann þerdi, enn hann hugði, at henni munði fyrir þikkia i. Enn meðan hann hugði þetta, þa sa hann at hofði henne bockstafi gerva. Þeir stafir mælltu sva, at sa enn godi munckr Z. skyllði tacka likam Mariu ok grafa i þeim sama stað ok bidia fyrir henne. Enn hon andaðizs æ þeim manaði er Aprilis 20
heitir at bockmali ok a inum fiorda nonis dege. Nu fagnadi hann þvi fastliga, er hann vissi nafn hennar, ok vid þat varð hann ok varr, at a þeim inum sama dege fyrir .xii. manudum, er hann hafði gefitt henne corpus domini við Jordán, þa andadizs hon, þegar er þau skilduzst ok a somo stundo, er hann hvarf fra 25
henne, ok hon fra honum, ok eigi maðr kom fyr enn hann i þann stað síþan, er hon kom, ok all dri kom maðr i þann sama dal adr ne síþan, er Z. hitti hana þar bæði kvikva ok dauða. Enn þat hafði Z. gengit .xx. ðaga, þa er þau skilduzst et fyrra voreð, er hon for þa a einni eykett ðags, ok skildizs hon þa við verolldina 30
ok for til guðs. Enn Z. varð ahyggiufullr um þetta², hverssu hann sky(ll)di þat fa gortt, er honum budu bockstafirnr, þeir er hann hitti at hofði Mariu þeirar, er þar la, fyrir þvi at hann hafði hvarki pal ne røku. Enn þa er hann kviði þvi allra mest, þa sa hann hia ser liggia tre eitt litit, ok toek hann þat ok grof med 35
ok matti ecki at gera, fyrir þvi at þar var iorð sva horð, at ecki orkaði treit aa. Þa mædizst hann i þessu starfi ok settizs niðr, fyrir þvi at hann hafði eigi afl³ til þess at grafa med þvi litla tre fyrir elli sinni ok fostu. Ok i þvi bili sa hann dyr eitt koma

fram or skogi, þat kalla menn et oarga dyr. Enn þegar er þat kom, þa geke þat þar til, sem likit la, ok snakadi til fotanna þessarar enu helgu konu ok kysti horvettna a iorðina, þar sem fætr hennar hofdu komit. Enn Z. toke at hrædazs, er hann sa

5 dyrit þat et ogurliga, ok mintizs a þat, hvatt su enn helga kona hafði mællt við hann, at hon sa alldrigi dyr ne ekci kvikvendi, siþan er hon kom i þann skog. Ok tock hann þa at signa sig med inu helga krossmarcki ok trudi þo at hvaro, at dyrit mundi ecki mein gera honum fyrir sakir þeirar ennar helgu kono Mariu,

10 er þa var þar. Enn dyrit bendi honum, at þat villdi frið hafa við hann. Þá mællti Z. vid dyrit oarga a þa lund: »Þessi hin helga kona, er her liggj, bauð mer at grafa sig i iorð niðr, enn ek ma þvi eigi a orka, fyrir þvi at ek em gamall maðr ok meginlaus, ok þat med, at ek hefi ekci þat til er ek þarf. Enn nu byð

15 ek þer i guðs nafni, attu farir til med afli þinu enu mickla, er guð gaf þer, ok gerr henni grof.« Enn þegar er hann hafði þetta mælltt, þa dvaldi dyrit ecki at grafa henne grof mundangs langa ok hæfiliga breiða ok skappliga diupa. Enn siþan for Z. inn helgi munncr til ok lagdi ena helgu Mariu i þa grof. Enn var

20 hon i þeim klædum, er Z. munkr kastaði til hennar, þa er þau funduzst i fysta sinn. Enn siþan gengu þeir i brott badir Z. ok dyrit. Enn dyrit for sva hægliga sem einn sauðr til skogar, enn munkrenn for heim lofanði guð ok syngianði. Enn siþan er hann kom heim, þa leyndi hann eigi adra munku, þa er þar voru, hvatt

25 hann hefir seð eða fundit i dyrð guðs. Enn er þeir heyrðu aðrer munkarnir þessa sogu, þa lofudu þeir allir allmattkan guð, ok voru allir fegnir fyrir þessar iartegnir, er guð gerði fyrir syndugan mann. Þeir gerdu siþar artið þessarar ennar dyrliku konu Mariu med mikilli dyrð ok fagnaði. Sa hett Jon, er þar var aboti yfir

30 þeim munkum. Þa fann hann þat, er hon hafði sack(t) Z., at munkar hans voru margir vanrefstir, ok sonnuðuzs orð hennar i þvi. Enn .m. Z. var þar i þeim stað .c. vettra ok lifdi þar dyrliku lifi dyrkandi ok lofanði almattkan guð, þann er gerir miskunn við alla þa menn, er hans vilia drygia. Cui est honor et gloria in

35 secula seculorum. Amen.

APPENDIX.

(Pergamentblad 238¹ folio; jvf. ovenfor S. 489^a—492^a; 502^{a1}—506^a).

ek vt aptr þannog til skriptarinnar, sem ek hafða aðr verit, ok fell ek þa enn a kne ok mellta ek sva: Þv en helgazta mæR Maria yfirdrotning allra drotninga, þv hæfir mer miskunnat, ok fyrir þinar sakir komumz ek i heilaga kirkio at sia dyrð gvðs, se son þinn allzvalldandi gvð blæzsaðr, er heyrir allra syndugra manna iðron. Nu bið ek þig, at þu visir mer a þa gotv, at ek metta sættaz við skapara minn ok við þig, frv sancta Maria, ok alla gvðs helga menn. Sem ek hafða þetta mellit, þa heyrða ek rodd eina sva segiandi til min: Far yfir Jordan, þa hittir þu goða ro salo þinne. Þa mellta ek við skriptina: Þv en helgazta drotning min, afrækz mik eigi, hældr getto min iafnan, hvargi sem ek em. Siðan leitaða ek or kirkiogarðinom, kom þa maðr einn i gegn mer ok gaf mer þria peninga silfrs, en ek geke ok keypta ek mer með þria bravðleifa. Ek spvrdá manninn, hver leið legi til Jordanar. En hann visaði mer. Siðan geck ek þangat gratandi. Þat var at dagverðarmali er ek geck ór Jorsalaborg, en ek kom at solarfalli til Jordanar til munklifis þess er þv ert i; þægar ek kom þangat, geck ek til arinnar ok þo ek andlit mitt ok fotr mina, siðan geck ek i kirkio, tok ek corpus domini, ok var ek þar vm nottina; ek át þar halfan hleif af bravði þvi er ek keypta i Jorsalaborg, ok drack ek vatn við ór Jordan. Annan dag eptir geck ek a brot ein, ek for yfir ana biðiandi heilaga Mariam, at hon mundi visa mer a þa gotv, er ek metta lifna af þeim daða, er syndir minar deyddi mik. Þa kom ek i skog mikinn, þyckan ok hafan, en siðan hefi ek flyit menn ok firz, sem ek mætta mest her til, hæfi ek her bæðit miskvunnar drottins mins. Zosimas spvrði þa: Hverso lengi hæfir þv her verit? Hon sagði: Siðan ek for ór Jorsalaborg hefi ek her verit .xl. vætra ok .vii. vætr. Mvnrinn spvrði: Hvat hefir þv haft þer til atvinno? Hon svaraði: Ek hafða hingat eigi meiri fæzlo en tva hleifa bravðs, ok þann enn halfa er ek leifða i mvnklifino, en þat bravð harðnaði fyrir mer sva miok, at þvi likt sem steinn væri. Ek lifða við þat nockveria vetr. Þa mellti Zosimas: Var þer mikit fyrir þvi at lifa annan væg, en þv vart fyrr von? Hon sagði: Ef ek minnomz a pinsl þa alla, er ek hæfi þolat, ok lif þat it illa, er ek lifða aðr, vggi ek, at ek fysomz til veralldar ok skyla ek a

nya leik bæriaz her i heiminom. Systir, sagði munkrinn, leyn
 mik eigi, hvern þinn hagr hefir verit. Hon svaraði ok mellti:
 Broðir Zosima, .xvii. vætr var ek sva i þessom skogi, at mik
 lysti margs, kom mer i hvg fezla, sv er bôzt er i heiminom,
 5 ok allzkonar dryckr, kleðnaðr ok skemtan, sv er ek hafða síðan ek
 kvnna at monnum að hyggia. En þegar ek let mer i hvg koma,
 hvers ek hafða beðit sæla Mariam, ok hverso hon hafði mer
 miskvnnat, þa gret ek iðrandi, ok bað ek fastliga, at hon skyllði
 eigi gleyma mer, helldr skyllði hon geta min ok snva (fra) mer þeim
 10 enom illa hvga ok minning vandra verka minna. En mæðan ek
 bað þeirrar bônar, þa kom lios mikit yfir mik. Ok er stvnd ein
 var i miðlom, var mer heimrinn allra mæst i hvg, svidda ek sem
 elldr legi a mer allri. En þegar ek sa, hverso mitt mal horfði vaðvæn-
 luga, þa fell ek til iarðar ok kallaða ek a sæla Mariam, la ek þar a
 15 bôninne allan þann dag ok sva nottina, meðan liosit var hia mer.
 Þvi liosi fylgði miskvnn drottins mins ok frv sancte Marie moðr
 hans, ok reisti mik af þeirri illri ahyggio. I þessi freistne var ek
 fvlla .xvii. vætr. En síðan þeir liðu vm, þa var Maria gvðs
 moðir mer nešt at ollom hiolpvm i hveriom stað, hvart er ek svaf
 20 æða vakða ek. Zosimas spvrði: Þvrftir þv síðan mat æða clæði?
 Hon svaraði: Þann halfan þriðia hleif er ek hafða fra Jordan, þess
 neytta ek a þeim .xvii. vætrom, en síðan lifða ek við gros ok
 rætr her til; klæði þar er ek hafða hegat ero farin ok fvin. Kost-
 aði mik síðan vm hriðar sakir frost ok kvldi a vætrom, en hiti
 25 of svrmrom, en eptir þa tið liðna kom gvðs miskvnn til min ok
 tok bôði lif mitt ok salo fra ollvm haska. En nv hvert sinn er
 ek minnomz a lif mitt it illa, er ek hafða i heiminom, þa fagna
 ek ok glæðiomz, vilnomz ek ok treýstomz af gvðs gððslo. Fðzla
 min ok dryckr ok kle(ð)naðr þat ero orð gvðs, sva sem hann mellti
 30 sialfr, at maðr ma eigi lifa við bræð eitt, hann verðr at lifa við
 orð þar sem koma ór mvnne gvðs, ok sva sægia bðkr, at sa maðr
 er förr(!) ór kleðnaði illzko, þa ferr hann i stein ok hæfir hann fyrir
 cleði. Þa er Zosimas heyrði þessor mal hennar, ok hon sagði
 dðmisogr af enni divpozto bok, spvrði hann hana: Kanntv saltara
 35 æðr hefir þv lesit ritningar? Hon svaraði: Trv mer, goði maðr
 Zosima, síðan ek fór fra Jordan, sa ek eigi fyrr mann en þig ok
 ecki kvigendi(!), en a bok nam ek allðri, ok eigi heyrða ek fra bok-
 mali sagt. Almattigr gvð æ ok æ lifandi kennir hveriom manne
 visdom. En nv hefi (ek), broðir, þer drivgaz sagt þat, er yfir mik
 40 hæfir gengit, bið ek þig þess, at þv haldir bðnom fyrir mer við

gvð, meðan þv lifir. Þa fell Zosimas a kne ok mellti gratandi:
 Blæzsaðr ser þv, drottinn, er gorir dyrligar iartegnir ok vndarligar,
 sva margar ok miklar, at engi maðr fær talt. Siðan tok hon i
 hænd honom, reisti hann vpp ok mellti: Þess vil ek biði(a) þig,
 at þv sægir ongom manne fra mer, mæðan ek lifi, ok far nv i
 gvðs friði. En annat var i þenna tima skolom vit finnaz, bið ek
 þess, at þv farir þa eigi fra stað yðrom, sem siðr yðarr er til æða
 log, ver kyrr heima i mvnklifi, er fasta kemr, því at gvð vil, at sva
 se, fyrr en a skirdægi, þa farðo til Jordanar, ok haf með þer cor-
 pus domini, ok bið min þeim megin arinnar, er þv kemr at, vil
 ek þa taka þionvsto, því at ek hafða eigi siðan. ek tok i því
 mvnklifi. En því enka ek þann dag til þess, at drottinn Jesus
 gaf a þeim dægi postolom sinom holld sitt ok bloð. Nv er þv
 kemr heim, þa mældo við abota yðarn Johannem, at hann geti væl
 mvnka sinna allra ok refsí þeim sinar misfarar, því at þeir þvrfu
 þess. Þa er Zosimas heyrði, at hon vissi allt vm rað þeirra, þotti
 honom miok vndarligt sem fyrr, hvi hon skyllði þat vita, er engi
 maðr hafði henni sagt. Ok lofaði hann gvð með mvnne ok hiarta.
 At þesso liðno bað hon hann biðia fyrir ser, ok hvarf siðan fra
 honom þangat i skoginn sem þyckstr var. Mvnkrinn fell þa til
 iarðar ok kysti a iorðina, þar sem fotr hennar hófðo staðit, lofandi
 gvð. Siðan reis hann vpp, fór heim a sama aptne oc var heima
 þv misseri. Kona þessi geck honom allðri or hvg hvarki nott
 ne dag. Þa kom iam lengð þess er þeir voro vanir at fara vt i
 skoga, drottinsdagr enn fyrsti i langafosto, gengo þeir þa vt sva
 sem fyrr hófðo þeir gort ór klavstra sinom syngiandi. En Zosimas
 var sivkr ok matti eigi fara með þeim. Hann minntiz þa a hvat